

*Krsto Hegedušić pred ciklusom "Podravski motivi", Zagreb, 1934.
(fotografija Nenad Ilijić, iz kataloga "Inicijali i vinjete", Galerija Mirko Virius, Zagreb, 2001.*

Željka ZDELAR
Galerija Mriko Virius, Zagreb

HOMMAGE KRSTI HEGEDUŠIĆU

Otvorenjem izložbe djela iz crtačko-grafičkoga opusa Krste Hegedušića 26. studenog 2001. Hrvatsko društvo naivnih umjetnika želi podsjetiti na dan rođenja velikana hrvatske likovne umjetnosti - osnivača grupe Zemlja, promotora izdavanja Bulletin Instituta za likovne umjetnosti, osnivača Arhiva za likovne umjetnosti i Kabineta grafike HAZU, profesora Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje je djelovao više od trideset godina, a također je vodio i Majstorsku radionicu za poslije diplomski studij slikarstva.

Ne samo kao istaknuti likovni umjetnik, profesor i kulturni radnik, Krsto Hegedušić je učinio dosta za sredinu u kojoj je živio i radio; podrijetlom Hlebinčanin, zasigurno ponajviše je pridonio za hrvatsku naivu. Svojim velikim poticajem i utjecajem na seljake-slikare iz podravskog kraja svakako je promotor hlebinskog likovnog fenomena.

Duboko se vodio etničkim načelom u pristupu mladim ljudima svojim pedagoškim radom, u kojem je bio pod utjecajem, kakao je i sam isticao, Ljube Babića. Način na koji je Babić pristupao mladim ljudima ostao je principom cijelog dugogodišnjeg djelovanja Krste Hegedušića. Osnova toga pristupa bila je podizanje likovne razine jedne generacije a ne posvećenost pojedincu. U tome je Hegedušić vidio bit za kulturu jednog malog naroda, ne zanemarujući milje u kojem se kretao. Uostalom, tako je napokon nastala i hlebinska škola; "tu je moja pedagogija došla do realizacije", zabilježio je majstor, uz naputak: "pedagogija se ne može naučiti - pedagog mora biti rođen".

Već u njegovim crtežima koje je izlagao u Zagrebu 1926. godine (sa J. Plančićem) zamjetljiva je socijalna nota, koju umjetnik nije zanemario tijekom svoga življena i rada. Kao borac za nezavisnost našeg likovnog izraza, te svojom dubokom vjerom da umjetnik ne može opstati "izvan kolektiva" (citat iz programa Zemlje), Hegedušić ne samo da naglašava socijalno već i nacionalno obilježje djela. Obuzet borbom protiv naše nesamostalnosti i epigonstva u umjetnosti, težio je izrazu koji bi donio bit našeg podneblja i bio izraz našeg temperamenta, autohtonog likovnog izraza, a koji bi se istovremeno koristio suvremenim likovnim izričajem.

Polazeći od pučkih sakralnih slikarija na staklu, i sam je jedno vrijeme slikao temperom na staklu (Bilo nas je pet vu kleti, 1931), pa je i tu osobitu tehniku prenosio slikarima-seljacima. Naturalizam koji proistječe iz tematike i odabira boja naglašenih "primitivnih" oblika, koje Hegedušić sustavno upotrebljava u jednoj od faza svojeg dugogodišnjeg slikarskog rada, ostaju trajnim odlikama hrvatskih naivaca.

"Hlebine, selo, koje je u mom slikarstvu odigralo presudnu ulogu"-svjedočio je autor, a kritičnost i angažiranost ostaju trajnim značajkama njegova i stvaralaštva.

Njegovi crteži (i slike) iz dvadesetih i tridesetih godina prošlog stoljeća karakteristični su po preplitanju satiričnih, nadrealnih i groteskih oblika, i duboko emocionalnog su naboja jer označavaju likovni prosvjed protiv neljudskih okolnosti u društvu. Napokon, na sličnim je značajkama nastalo i djelo Mirka Viriusa, a kako upravo izložbeni salon Hrvatskog društva naivnih umjetnika nosi Viriusovo ime, smatramo da baš takvim objedinjenjem ideja u programu Galerija i Društvo čine vrijedan pomak u izlagačkoj djelatnosti.

Ovaj hommage velikanu hrvatske kulture, a koji je djelovao i u duhu zasada na kojima je temeljena bit hrvatske naive, ujedno bi, vjerujemo, pokazao kako je snažna povezanost hrvatskih naivaca s Hegedušićem koji je vjerovao u snagu autohtonog izraza te je dokazao da se diplomom ne stječe talent i kreativnost.

"Trebalo živjeti životom svog doba i stvarati u duhu svog doba", zapisao je Hegedušić motto Zemlje jednostavnim riječima dovoljno jasnim i poticajnim te je dao priliku talentiranim naturšćicima Viriusu, Generaliću, Mrazu, kasnije i P. Smajiću, a i mnogim drugima.

Ovim bi se dakle, programom ukazalo na značaj i snažnu povezanost naive kao fenomena genius loci, kojem je, da naglasimo ponovno, poticaj dala tako snažna osoba i erudit, te bi se, vjerujemo, ovim hommageom mogao i donekle ublažiti jaz i antagonizam koji se već duže vrijeme provlači u našoj sredini između naivnog i akademskog likovnog stvaralaštva. Stoga smatramo kako će ova izložba mala opsegom radova i veličinama formata ostakljenih inicijala i vinjeta o stotoj obljetnici rođenja Krste Hegedušića, biti itekako dobrodošla, kako za programsku djelatnost Galerije Mirko Virius, tako i za našu kulturnu zajednicu.

* Iz kataloga izložbe KRSTO HEGEDUŠIĆ - INICIJALI I VINJETE održane u povodu stogodišnjice njegova rođenja (Petrinja, 26. 11. 1901 - Zagreb, 7. 4. 1975) u Galeriji Mirko Virius 26. studenoga - 17. prosinca 2001., Zagreb.